

B E E B T E L

handleiding voor de gebruiker

beebtel

(c) 1985 Wim Roeling (programma) &
Teus de Jong (tekst) &
ECD BV (Afd. Applicatiesoftware)

Copyright programma: (c) 1983/84/85 Wim Roeling en ECD BV

Copyright tekst: (c) 1985 tedejo producties en ECD BV

Het programma (BEEBTEL) en de handleiding worden verkocht onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de BEEBTEL Rom noch de handleiding worden gecopieerd.

Colofon: Deze handleiding is geschreven met Perfect Writer op een BBC Computer met Torch Z80 uitbreiding. De tekst is geprint op een Daisy Systems M45 printer met de letter Arcadia PS. Alle afbeeldingen zijn gemaakt m.b.v. BEEBTEL op een Star SG-10 printer.

Opmerkingen bij en **suggesties** ter verbetering van zowel BEEBTEL als de handleiding kunt u sturen naar:

ECD BV (Afdeling Applicatiesoftware)
Voldersgracht 26
2611 EV Delft

Inhoudsopgave

1 Productbeschrijving	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Vereiste apparatuur	5
2 Wat is een viewdatasysteem?	5
3 Een eerste zitting met BEEBTEL	8
4 De functietoetsen in BEEBTEL	11
4.1 Inleiding	11
4.2 Hulpschermen	11
4.3 Bespreking van de functietoetsen	12
4.3.1 BBC Algemeen	13
4.3.2 Viditel: algemeen	14
4.3.3 Viditel: kosten	15
4.3.4 Het 'onthouden' van beeldnummers	16
4.3.5 Opslaan en terugroepen van pagina's	17
4.3.6 Printen van pagina's	18
4.3.7 Vidibus, prikbord	19
4.3.8 Telesoftware	22
4.3.9 Andere bijzondere toetsen	25
4.4 Extra functietoetsen	26
4.4.1 De Viditel schijf	26
4.4.2 Het programma DEFINE	26
5 Appendix 1: installeren van de ROM	28
6 Appendix 2: modemaansluiting	29
7 Appendix 3: teletekstcodes	31

1.2 Vereiste apparatuur

Om met BEEBTEL te kunnen werken hebt u nodig:

1. een BBC-Computer (tape of disc),
2. een geschikt modem (als u abonnee wordt van Viditel kunt u dit van de PTT huren),
3. een kabel die uw BBC verbindt met dit modem (zie voor het maken van deze kabel en de aansluiting van het modem appendix 2),
4. de BEEBTEL Rom (zie voor het installeren van deze Rom appendix 1).

Bij BEEBTEL wordt ook een disc geleverd met een programma om extra functietoetsen te definiëren. Deze is uiteraard alleen te gebruiken indien u over een disc drive beschikt.

2 Wat is een viewdatasysteem?

Een viewdatasysteem is een databank, opgezet volgens internationaal afgesproken regels. De databank van een viewdatasysteem is te vergelijken met een boek. Stelt u zich een boek voor waarin op elke bladzijde 25 regels passen. Op elke regel is plaats voor 40 even grote 'karakters'. Een pagina uit dit boek past precies op een scherm in Mode 7 (de teletekst mode) van de BBC Computer. Een viewdatabank is opgebouwd uit dergelijke pagina's.

In een normaal boek kunnen alleen 'printbare' karakters (letters, cijfers, leestekens) worden afgedrukt. Op de pagina's van een viewdata systeem mogen naast deze karakters ook controle-codes (ASCII 0 - 31) en speciale teletekstkarakters (uitbreiding ASCII met 128 - 255) worden geplaatst. De speciale teletekstkarakters maken het mogelijk naast tekst ook grafische tekens, kleurcodes, etc. op een bladzijde te zetten. Het gevolg is dat op een bladzijde niet alleen tekst, maar ook figuren (in verschillende kleuren) kunnen worden gezet.

Op elke pagina is de bovenste regel gereserveerd voor een vaste kop en enkele systeemcodes (waaronder het paginanummer). De volgende 22 regels kunnen worden beschreven met informatie. Regel 24 wordt in een viewdata systeem gebruikt voor mededelingen, en mag dus niet worden volgeschreven. Regel 25 wordt niet door viewdatasystemen gebruikt omdat veel computers slechts 24 regels hebben. In BEEBTEL wordt regel 25 gebruikt voor vragen, mededelingen, etc. van BEEBTEL.

Opbouw van een pagina uit een viewdata systeem:

regel:

1: kopregel

2 t/m 23:
informatie

24: mededelingen
van systeem
25: mededelingen
van Beebtel

Hoe vindt nu een 'lezer', de gebruiker van het 'viewdata systeem, die bladzijden, die hij wil zien? De eerste manier is simpel: hij geeft gewoon het nummer van de bladzijde die hij wil zien op. **Een bladzijde wordt gekozen door eerst een * in te tikken, daarna het nummer van de gewenste pagina, gevolgd door # (of, in BEEBTEL, de toets f).** Een voorbeeld: om pagina 92 te kiezen (bij Viditel is dit de pagina die informatie over de kosten bevat) wordt ***92#** ingetikt.

Nu zou het steeds intikken van paginanummers nogal omslachtig zijn. Gelukkig is dit ook zelden nodig. Elk viewdatasysteem is voorzien van allerlei hulpmiddelen waarmee de gebruiker zijn weg in het systeem gemakkelijk kan vinden. Gewoonlijk komt dit erop neer dat op elke pagina van het systeem wordt aangegeven waar de gebruiker vanaf die pagina heen kan, en welke toetsen (0 - 9 en #) hij daartoe moet indrukken. Zo wordt het intoetsen van paginanummers tot een minimum beperkt.

De meeste viewdatasystemen zijn verdeeld in drie delen: naast het informatiegedeelte is er een gedeelte dat gebruikt wordt voor een berichtendienst (Vidibus bij Viditel, het prikbord bij Poseidon) en een gedeelte waarin programma's zijn opgeslagen die door gebruikers (al dan niet tegen betaling) uit het systeem kunnen worden overgenomen. Zoals in deze handleiding zal worden toegelicht stelt BEEBTEL u in staat van alle drie de diensten op eenvoudige wijze gebruik te maken.

3 Een eerste zitting met BEEBTEL

Laten we om met de eigenschappen van BEEBTEL vertrouwd te raken eerst het viewdatasysteem van ECD (Poseidon) bellen. We gaan ervan uit dat de BEEBTEL Rom is geïnstalleerd. (Zie voor deze installatie Appendix 1). Ook gaan we ervan uit dat een geschikt modem op de juiste manier met uw BBC Computer verbonden is. (Zie appendix 2).

Zet uw Computer aan. Kies BEEBTEL d.m.v. de opdracht ***BEEBTEL** (of elke geschikte afkorting, bv. ***BE** - let op de punt). Op uw scherm verschijnt het logo van BEEBTEL:

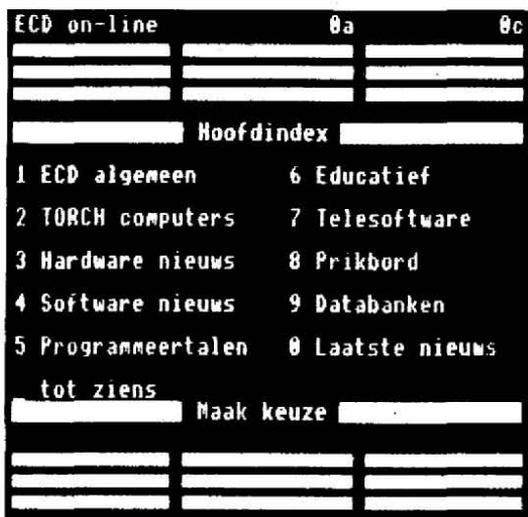
Kies nu het nummer van het viewdatasysteem. Bij het Poseidon systeem van ECD is dit 015 - 135181. Zodra u de pieptoon van de viewdatahost hoort zet u de schakelaar op het modem op **on-line**. Zodra op uw scherm het logo van het Poseidon systeem van ECD verschijnt legt u de hoorn op de haak.

N.B. Komt de verbinding niet tot stand, controleer dan de stand van het modem (zie appendix 2). Staat het modem in de juiste stand controleer dan de verbinding tussen het modem en uw BBC (een veel voorkomende fout: de plug in de RS423 poort zit op zijn kop).

Op uw scherm staat nu het logo van het ECD viewdata systeem:

Zoals op dit scherm aangegeven kunt u verder door # in te drukken. Wanneer u dit doet verschijnt de hoofdingex van het systeem op uw scherm:

U kiest een van de op deze indexpagina geboden mogelijkheden door het nummer van die mogelijkheid (0 - 9) in te tikken.

Wanneer u een van de mogelijkheden kiest zult u zien dat u

steeds een pagina te zien krijgt, met op die pagina de mogelijkheden om verder te gaan. Staat bijvoorbeeld onderaan de pagina # **vervolg - 0 index**, dan betekent dit dat u door # in te tikken de vervolgpagina te zien krijgt en d.m.v. de 0 terugkeert naar de index.

Wanneer u voldoende geoefend hebt kunt u de zitting beëindigen door **functietoets f9** in te drukken. Op uw scherm verschijnt de afsluitpagina. Hierna wordt de verbinding na enkele seconden verbroken. **Vergeet niet na beëindiging van de verbinding uw modem off-line te zetten.**

Wanneer u abonnee bent van Viditel kunt u het bovenstaande herhalen bij Viditel. U kiest het nummer van Viditel (in Amsterdam of Den Haag). Zodra u de pieptoon hoort zet u het modem on-line. Als op uw scherm de titelpagina van Viditel verschijnt kunt u de hoorn op de haak leggen. Om nu verder toegang tot Viditel te krijgen moet u een drietal nummers intikken. Dit zijn toegangsnummers. Wanneer deze zijn geaccepteerd werkt Viditel precies gelijk aan Poseidon: via menu's en zoekbomen kunt u de door u gewenste informatie vinden. Ook bij Viditel beëindigt u de verbinding d.m.v. functietoets f9. Vergeet niet het modem na het verbreken van de verbinding off-line te zetten.

U verlaat BEEBTEL door op SHIFT-f1 te drukken. Bovenaan het scherm verschijnt een sterretje. Tik achter dit sterretje uw commando, in dit geval BASIC, en u keert terug naar Basic.

4 De functietoetsen in BEEBTEL

4.1 Inleiding

BEEBTEL is gemaakt om het communiceren met een viewdata systeem zo gemakkelijk mogelijk te maken. Daartoe wordt intensief gebruik gemaakt van de functietoetsen. De verschillende mogelijkheden van BEEBTEL worden in deze sectie behandeld aan de hand van een bespreking van die functietoetsen.

Vervolgens wordt uitgelegd hoe u zelf extra functietoetsen kunt definiëren m.b.v. het programma DEFINE.

4.2 Hulpschermen

Het gebruik van de functietoetsen in BEEBTEL is gemakkelijk gemaakt door **hulpschermen**. Deze hulpschermen kunnen op elk moment worden geraadpleegd d.m.v. de COPY-toets. Het beste is dit te verduidelijken door het te proberen. Kies BEEBTEL d.m.v. *BEEBTEL. Op uw scherm verschijnt het BEEBTEL logo. Druk nu op de COPY-toets. Op uw scherm verschijnt een hulpscherm. Op dit hulpscherm worden de functietoetsen toegelicht. Door nogmaals op COPY te drukken verdwijnt het hulpscherm weer. Druk nu SHIFT-COPY in, d.w.z. terwijl u SHIFT ingedrukt houdt drukt u eenmaal op COPY. Op uw scherm verschijnt opnieuw een hulpscherm. Dit laatste scherm geeft het effect van de functietoetsen in combinatie met de SHIFT-toets weer.

Door het indrukken van COPY en SHIFT-COPY krijgt u op elk **gewenst moment een overzicht van het effect van de functietoetsen**. Alleen tijdens het verzenden van pagina's mag

de COPY-toets niet gebruikt worden.

4.3 Bespreking van de functietoetsen

De twee hulpschermen:

Beetje	Funkties
f0	VIDITEL inhoudsopgave
f1	Overzicht gemaakte kosten
f2	Lezen VIDIBUS post
f3	Laatste pagina herhalen
f4	Terugbladeren
f5	Verborgene informatie tonen
f6	Pagina afdrukken op printer
f7	Pagina bewaren (disk/ RAM)
f8	Pagina terug roepen (disk/ RAM)
f9	VIDITEL verbinding beëindigen

shift	Funkties
f0	Interlace aan/uit
f1	BBC operating system commando
f2	Telesoftware start
f3	Vidimemo bewaarfunctie
f4	Vidimemo oproep functie
f5	Wijzigen limiet bedragen
f6	VIDIBUS vrij bericht
f7	VIDIBUS vervolgbeeld
f8	Klad geheugen (16 posities)
f9	Laden ctrl-funkties

geven een overzicht van de functietoetsen in BEEBTEL. In het volgende worden ze, onderverdeeld in groepen, besproken.

4.3.1 BBC Algemeen

SHIFT-f0: door het indrukken van SHIFT-f0 wordt de **'interlace'** aangezet. Door nogmaals op SHIFT-f0 te drukken wordt hij weer uitgezet. Standaard staat de interlace in BEEBTEL uit. Dit heeft tot gevolg dat op monitoren het beeld niet meer trilt. Een ander gevolg is dat de letters enigszins verminkt zijn. U kunt zelf kiezen wat u het prettigst vindt: de interlace aan of uit. Ook wanneer u normaal in BEEBTEL werkt met de interlace uit kan het nodig zijn deze tijdelijk aan te zetten. Wanneer de interlace in Mode 7 uit is heeft u namelijk geen **cursor** meer. Vooral bij het schrijven van berichten is dit hinderlijk. Na het aanzetten van de interlace verschijnt de cursor normaal op uw scherm.

SHIFT-f1: Na het indrukken van SHIFT-f1 verschijnt bovenaan uw scherm een balk met daarop een sterretje. U kunt nu **commando's** geven **aan het operating system**. (Dergelijke commando's worden voorafgegaan door een sterretje). Geeft u bijvoorbeeld als commando *CAT, dan wordt een overzicht van de bestanden op de schijf in de aangesloten drive op uw scherm gegeven. Onderaan uw scherm verschijnt de mededeling **Druk op een toets om verder te gaan...** Een ander denkbaar commando is *FX5,2: het kiezen van een seriele printer. Hebt u per ongeluk op SHIFT-f1 gedrukt, of hebt u een commando ingetikt dat u bij nader inzien niet wilt laten uitvoeren, dan drukt u op ESCAPE: u keert terug naar BEEBTEL. Na de meeste commando's

keert u op de plaats in BEEBTEL terug waar u gebleven was: het laatste beeld wordt weer op het scherm gezet en u kunt verder gaan waar u gebleven was. Sommige commando's, bijv. *BASIC, hebben tot gevolg dat BEEBTEL verlaten wordt. De verbinding met de viewdata computer blijft echter bestaan. Wanneer u d.m.v. *BEEBTEL terugkeert naar BEEBTEL kunt u verder gaan waar u gebleven was. Nu moet u echter het laatste beeld herstellen door te vragen het opnieuw te sturen (d.m.v. functietoets f3, zie aldaar).

4.3.2 Viditel: algemeen

- f0: door het indrukken van deze toets komt u automatisch bij de **hoofdindex** van het viewdatasysteem (*0#)
- f2: deze toets leidt u naar uw post in **Vidibus**. Als er post voor u is wordt dit direct na het tot stand komen van de verbinding door de Viditel computer gemeld. U drukt dan op f2 om deze post te lezen. In Poseidon komt u d.m.v. f2 in het **prikbord**. (*930#)
- f3: soms komt, bijvoorbeeld door storing op de telefoonlijn, een pagina verminkt binnen. Door op f3 te drukken vraagt u de pagina nogmaals aan. Het **herhalen van een pagina** is altijd gratis, ook bij pagina's waaraan kosten verbonden zijn. (*00)
- f4: door het indrukken van deze toets bladert u terug naar de pagina's die u daarvoor hebt bekeken. Dit **terugbladeren** is aan een maximum gebonden (bij Viditel kan maximaal drie bladzijden worden teruggebladerd). (*#)

- f5: soms bevat een pagina '**verborgen informatie**'. Dit is bijvoorbeeld het geval als op een pagina een raadsel staat; het antwoord op het raadsel staat ook op de pagina, maar is '**verborgen**'. Dit verborgen antwoord komt dan te voorschijn na het drukken op f5.
- f9: door het indrukken van deze toets **beeindigt** u de **verbinding**. De viewdata computer stuurt u het eindbeeld, waarna de verbinding na enkele seconden verbroken wordt. Is bij Viditel tijdens de sessie post voor u binnengekomen, dan wordt dit voor het verbreken van de verbinding gemeld: u kunt dan beslissen de post eerst te lezen, of de verbinding te verbreken. **Vergeet niet na het verbreken van de verbinding uw modem off-line te zetten**. Na het verbreken van de verbinding hebt u BEEBTEL nog niet verlaten. U kunt nu m.b.v. BEEBTEL opgevraagde pagina's nogmaals bekijken, printen, etc. (*90#)

4.3.3 Viditel: kosten

- f1: in Viditel krijgt u na het indrukken van deze toets een **overzicht** van de tot nu toe door u gemaakte **kosten**. Deze kosten zijn onderverdeeld in: 1. kosten van de sessie tot op dat moment, 2. nog niet in rekening gebrachte kosten over de afgelopen maand, 3. al in rekening gebrachte kosten van de maanden daarvoor. (*92#)
- SHIFT-f5: niet alle informatie die u opvraagt via Viditel is gratis. (De maximum beeldprijzen zijn zeer onlangs verhoogd). Bovendien moet voor de meeste programma's betaald worden. Het kan daarom nuttig zijn de kosten bij het gebruik van Viditel te bewaken. Dit kunt u doen door **kostenlimieten in te stellen**. Daartoe drukt u

op SHIFT-f5. U komt dan op een pagina waar u zelf limieten kunt stellen aan de kosten. Deze limieten zijn:

1. waarschuwinglimiet
2. beeld-blokkeer-limiet
3. sessie-limiet.

Raadpleeg uw Viditel gids voor verdere informatie.

4.34 Het 'onthouden' van beeldnummers

SHIFT-f3: Bij het bladeren door Viditel, of een ander viewdata systeem, komt het nogal eens voor dat u een bladzijde tegenkomt die u later nog wel eens denkt te willen raadplegen. Dit beeld is later niet zo gemakkelijk meer terug te vinden, tenzij u het paginanummer noteert en dit later direct aanvraagt. Om het 'bewaren' van paginanummers gemakkelijker te maken is onder SHIFT-f3 en SHIFT-f4 een 'bewaarfunctie' gemaakt. Met deze bewaarfunctie is het mogelijk maximaal 7 paginanummers te onthouden, zodat u deze pagina's later nogmaals kunt aanvragen. De paginanummers worden opgeslagen in een zgn. LIFO (Last In First Out) stapel. Drukt u bij een bepaalde pagina op SHIFT-f3, dan wordt het nummer van die pagina op de stapel gezet. Maximaal 7 nummers kunnen zo worden opgeslagen. Worden meer dan 7 nummers opgeslagen, dan wordt het eerst opgeslagen nummer 'weggegooid'.

SHIFT-f4: m.b.v. deze toets wordt de pagina met het nummer dat het **laatst** op de 'bewaarestapel' is

gezet aangevraagd. (zie SHIFT-f3)

4.3.5 Opslaan en terugroepen van pagina's

f7: m.b.v. deze toets kunt u **pagina's opslaan** in het geheugen van de computer, of op schijf. Staat op uw scherm een pagina die u wilt opslaan - bijvoorbeeld om hem later te printen -, dan drukt u op f7. Op regel 25 van het scherm verschijnt nu de vraag:

Welk kenmerk ?

Hebt u f7 per ongeluk ingedrukt, dan kunt u deze instructie ongedaan maken d.m.v. ESCAPE. Anders kunt u de vraag op twee manieren beantwoorden:

- Ten eerste kunt u de pagina op schijf opslaan. Daartoe moet u de gestelde vraag beantwoorden met een letter (A t/m Z). De pagina wordt direct daarna op schijf geschreven. Geeft u bijvoorbeeld als kenmerk A op, dan wordt de pagina opgeslagen in het bestand V.Pag.A. Op 1 schijf kunnen dus maximaal 26 pagina's worden opgeslagen (V.Pag.A - V.Pag.Z). Eventuele meldingen van het DFS - bijv. 'Disc full' of 'Cat full' - worden op regel 25 afgedrukt en verdwijnen na het indrukken van een toets.
- Ten tweede kunt u - bijvoorbeeld als u geen disc-drive hebt - de gestelde vraag met een cijfer (0 - 9) beantwoorden. De pagina wordt nu in het geheugen van uw BBC opgeslagen. Op deze wijze kunnen dus maximaal 10 pagina's worden opgeslagen. De pagina's in het geheugen blijven alleen intact zolang u in BEEBTEL blijft.

M.b.v. functietoets f8 kunnen in het geheugen of op schijf opgeslagen pagina's worden teruggeroepen.

f8: d.m.v. deze toets kunnen **pagina's** die op schijf of in het geheugen zijn opgeslagen worden **teruggeroepen**. Over het algemeen zult u dit pas doen **nadat u de verbinding met de computer verbroken hebt**: u bespaart op die wijze telefoonkosten. Zodra u f8 hebt ingedrukt verschijnt weer de vraag:

Welk kenmerk ?

Hebt u toets f8 per ongeluk ingedrukt, dan kunt u d.m.v. ESCAPE de instructie ongedaan maken. Hebt u de pagina('s) in het geheugen opgeslagen, dan geeft u het cijfer (0 - 9) van de gewenste pagina op. Geeft u een cijfer op waaronder geen pagina is weggeschreven, dan verschijnt op regel 25 de mededeling **Pagina was nog leeg**. Hebt u de pagina('s) op schijf gezet, dan geeft u als kenmerk een letter (A - Z) op. Staat het betreffende bestand niet op schijf, dan volgt onder aan het scherm de mededeling **Not found**. Ook andere bij het gebruik van disc-drives mogelijke fouten worden op regel 25 afgedrukt. Deze mededelingen verdwijnen weer door op een toets te drukken.

4.3.6 Printen van pagina's

f6: met behulp van deze toets kunt u de pagina die op dat moment op uw scherm staat afdrucken op een printer. In combinatie met de opslag- en teruggroepfuncties (f7 en f8) hebt u de mogelijkheid snel de door u gewenste pagina's uit een viewdatasysteem te halen, ze na het verbreken van de verbinding rustig nog

eens te bekijken en eventueel op papier af te drukken. Na het indrukken van f6 verschijnt op regel 25 de vraag :

Printen (J/N) ?

Hebt u per ongeluk op f6 gedrukt, dan antwoord u met N. Geeft u als antwoord J, dan verschijnt direct daarna de vraag:

Grafische printer (J/N) ?

BEEBTEL kan alleen grafische printers aansturen die volledig compatibel zijn met EPSON of STAR dot-matrix printers. Alleen wanneer u over zo'n grafische printer beschikt kunt u deze vraag met J(a) beantwoorden. Bij alle andere printers moet u deze vraag met N(ee) beantwoorden. In dat geval wordt alleen de tekst op de pagina op het scherm afgedrukt. Hebt u de vraag met J(a) beantwoord, dan verschijnt als volgende vraag:

Smal of breed (S/B) ?

Al naar gelang uw antwoord wordt het scherm smal of breed afgedrukt. Alle schermoverzichten in deze handleiding zijn gemaakt met BEEBTEL op een Star SG-10; het zijn 'smalle' afdrucken.

4.3.7 Vidibus, prikbord

SHIFT-f6: deze toets voert u in Viditel naar een lege pagina in Vidibus. Op deze pagina zijn 12 regels vrij; hierop kunt u een bericht zetten. Raadpleeg uw Viditel-gids voor verdere informatie. In Poseidon voert SHIFT-f6 u naar een lege pagina van het prikbord. U kunt deze pagina vol schrijven, waarbij alle

teletekstkarakters mogen worden gebruikt. U kunt dus ook met kleuren werken, of grafische tekens gebruiken om een tekening te maken. De teletekstcodes voor kleur en grafische karakters vindt u in bijlage 3.

Noot. Binnenkort verschijnt BEEBTEL+. BEEBTEL+ is een versie van BEEBTEL die is uitgebreid met een volledige 'screen editor' voor teletekst pagina's. Deze editor maakt het leren van teletekstcodes overbodig. Bovendien is het met BEEBTEL+ mogelijk lange berichten in 1 keer naar Vidibus (of een andere viewdatabank) te verzenden ('bulk-downloading').

SHIFT-f7: deze toets voert u in Viditel naar een pagina in Vidibus die kan worden gebruikt als vervolgbeeld van een vrij bericht. Deze toets heeft hetzelfde effect als SHIFT-f6, u hebt nu echter de mogelijkheid een bladnummer in te vullen (omdat u geacht wordt een bericht van meer dan 1 pagina te verzenden).

SHIFT-f8: door middel van deze toets kunt u een aantal tekens (maximaal 16) in een 'kladgeheugen' opslaan. Deze mogelijkheid is vooral nuttig bij het versturen van lange berichten naar Vidibus. Een vervelende eigenschap van Vidibus is dat u bij het verzenden van lange berichten voor iedere te verzenden pagina opnieuw het (lange) nummer van de geadresseerde moet intikken. Door dit nummer in het kladgeheugen op te slaan is het indrukken van SHIFT-f8 voldoende om het naar Viditel te sturen. Uiteraard kan het kladgeheugen ook voor andere doelen worden gebruikt.

Om tekens in het kladgeheugen te zetten drukt u eenmaal op SHIFT-f8. Onderaan het scherm verschijnt nu een balk. Tik de tekens die u in het kladgeheugen wilt zetten in - bv. 400001234#

-: de reeks tekens verschijnt op de balk. Druk na het laatste teken op RETURN. De balk verdwijnt dan en de reeks tekens staat in het kladgeheugen.

Om de inhoud van het kladgeheugen naar de Viditel computer te sturen moet u tweemaal op SHIFT-f8 drukken.

U mag het kladgeheugen net zo vaak gebruiken en/of herdefinieren als u wilt.

4.3.8 Telesoftware

SHIFT-f2: in Viditel en andere viewdatabanken zijn ook programma's voor diverse computers, waaronder de BBC-Computer, opgeslagen: telesoftware. Deze telesoftware kan met behulp van BEEBTEL uit een viewdatabank worden gehaald en op schijf op cassette opgeslagen. Let u voor u een programma uit een viewdatabank haalt wel op de kosten ! Zorg ook dat u een lege schijf of cassette gereed hebt liggen om de te ontvangen programma's op op te slaan.

Op de volgende manier haalt u programma's uit een viewdatabank:

1. Kies de pagina waarop de databank software voor de BBC aanbiedt (in Viditel is dit pagina 600; in Poseidon kunt u deze pagina vanuit de hoofdindex bereiken via de optie telesoftware),

2. Zoek - via menu's - het programma dat u uit de databank wilt halen,

3. Als u het door u gewenste programma hebt gevonden en hebt gevraagd dit te zenden wordt aan u gevraagd op een toets te drukken. Zo vraagt Viditel u op START te drukken, Microtel vraagt op SHIFT-f2 te drukken, Poseidon eveneens, enz. Na deze vraag drukt u op SHIFT-f2 (dus ook wanneer gevraagd wordt op START te drukken, zoals bij Viditel). De verzending van het programma begint direct daarna.

Tijdens het ontvangen van het programma verschijnt op regel 25 een balk met informatie over het programma dat ontvangen wordt. Deze informatie ziet er bijvoorbeeld zo uit:

Links staat de naam van het programma (in dit geval HANGMAN), in het midden het blok dat op dat moment wordt ontvangen (5) en rechts het geheugenadres waar het programma geplaatst wordt. Denk erom dat de blokken aflopend worden genummerd: blok 1 is altijd het laatste blok.

Een blok dat door storing verminkt wordt ontvangen wordt automatisch opnieuw aangevraagd; het bloknummer verschijnt in dat geval tweemaal. Raakt BEEBTEL door storing de draad geheel kwijt, dan zal worden getracht dit op te lossen door een aantal pagina's terug te bladeren. Het zal over het algemeen dan ook geen moeite kosten een programma te ontvangen, ook al is de lijn gestoord. Toch is het **uit kostenoverwegingen onverstandig telesoftware uit een databank te halen als de verbinding niet storingsvrij is**. U kunt dan beter de sessie beëindigen en opnieuw contact leggen; hopelijk is de storing dan verdwenen.

In Viditel kan het gebeuren dat het verzenden van een programma wordt onderbroken door een waarschuwingspagina. Dit is het geval als u een kostenlimiet hebt opgegeven. Viditel waarschuwt u dan dat deze limiet overschreden dreigt te worden. U kunt nu beslissen of u deze limiet wilt overschrijden of niet; afhankelijk van uw beslissing wordt de rest van het programma al dan niet gestuurd.

Zodra het laatste blok (blok 1) is ontvangen kunnen drie dingen gebeuren, afhankelijk van de manier waarop de databank het programma verstuurt:

1. Het programma wordt automatisch op schijf of cassette geschreven, waarna u gewoon met BEEBTEL verder kunt gaan. Dit is bijvoorbeeld het geval als u programma's uit Poseidon (ECD) haalt.

2. Het bestand (file) wordt automatisch op schijf of cassette geschreven en BEEBTEL gaat verder met het ontvangen van een volgend bestand (file). Dit is het geval als een programma uit meerdere bestanden (files) bestaat. Als het laatste bestand is ontvangen en op schijf of cassette gezet kunt u gewoon met BEEBTEL verder werken.

3. Het programma wordt ontvangen en u kunt direct daarna gewoon met BEEBTEL verder gaan. In dit geval is het programma in het geheugen opgeslagen, en **niet op schijf** of cassette gezet. In zo'n situatie hebt u meestal een Basic-programma ontvangen; u moet dit programma **zelf op schijf of cassette zetten**. Dit doet u als volgt:

- druk op SHIFT-f1 en ga naar Basic door de opdracht (*)Basic,
- geef de opdracht OLD,
- 'SAVE' het programma nu op de gebruikelijke manier,
- keer terug naar BEEBTEL door het commando *BEEBTEL,
- herstel de laatst ontvangen pagina door op f3 te drukken.

U ziet dat door een 'uitstapje' naar Basic de verbinding met de 'hostcomputer' niet wordt verbroken. Dit gebeurt echter wel als u op

BREAK drukt, doe dit dus nooit.

N.B. Mocht onverhoopt op deze derde manier een bestand worden ontvangen dat geen Basic is, dan kunt u dit op schijf of cassette opslaan door de opdracht *SAVE (na SHIFT-f1). U moet dan wel het laadadres onthouden, en op grond van het aantal ontvangen blokken een schatting maken van de lengte van het ontvangen bestand.

4.3.9 Andere bijzondere toetsen

SHIFT-f9: laden van zelf-gedefinieerde functietoetsen; deze worden gebruikt samen met CTRL. Zie volgende sectie.

DELETE: wist het laatst ingetikte karakter. DELETE werkt niet bij het intikken van uw toegangsnummers. Als u bij dit intikken een fout maakt moet u na het intikken van een sterretje opnieuw beginnen.

pijltjes: de 'cursor-toetsen' (pijltjes) hebben bij normaal Viditel gebruik geen functie. Bij het schrijven van berichten voor Vidibus (of het prikbord van Poseidon) kunnen ze als normale cursor-toetsen worden gebruikt.

COPY: produceert een hulpscherm met een overzicht van de werking van de gewone functietoetsen. Dit scherm verdwijnt weer na het nogmaals indrukken van COPY.

SHIFT-COPY: idem, maar nu voor de functietoetsen in combinatie met SHIFT.

CTRL-COPY: idem, maar nu voor de functietoetsen in combinatie met CTRL. Uiteraard verschijnt dit laatste hulpscherm alleen wanneer u extra

functietoetsen hebt gedefinieerd en geladen d.m.v. SHIFT-f9 (zie volgende sectie).

f deze toets kan worden gebruikt i.p.v. #.

4.4 Extra functietoetsen

4.4.1 De Viditel schijf

Bij BEEBTEL wordt een schijf geleverd waarop het programma DEFINE en de bestanden KEYS en FRAME staan. Met behulp van het programma DEFINE kunt u zelf extra functietoetsen definiëren. Deze definities worden op schijf opgeslagen in het bestand KEYS. Bij elke definitie hoort een uitleg, deze uitleg wordt opgeslagen in het bestand FRAME. De zelf gemaakte extra functietoetsen worden van schijf geladen door SHIFT-f9 in te drukken. Daarna zijn ze beschikbaar in combinatie met de CTRL-toets. Het erbij behorende hulpscherm komt te voorschijn door het indrukken van CTRL-COPY.

4.4.2 Het programma DEFINE

Het programma DEFINE is een Basic programma. Om het te gebruiken geeft u in Basic de opdracht CHAIN"DEFINE". Na enkele seconden verschijnt op het scherm de vraag:

Welke toets wilt u (her)definieren (0 - 9)?

U tikt nu het getal van de functietoets die u wilt definiëren in. Als voorbeeld nemen we dat u uw toegangsnummers voor Viditel onder CTRL-f0 wilt zetten. Dan tikt u als antwoord op bovenstaande vraag het getal 0 in.

Op uw scherm verschijnen vervolgens twee vakken. In het bovenste vak staat de oude definitie van functietoets CTRL-f0 (dit vak is leeg als CTRL-f0 niet gedefinieerd was). Het

onderste vak is altijd leeg: hierin moet u de nieuwe definitie van CTRL-f0 schrijven. Stel dat uw toegangscode voor Viditel de volgende zijn: toegangsnummer 123456, codenummer 9999, en privecode ABCD, dan zet u in het onderste vak 1234569999ABCD (Let op: alles aan elkaar vast, geen spaties).

Wilt u de oude definitie alleen verbeteren, dan kunt u op de gebruikelijke wijze de cursor-toetsen (pijltjes) en COPY gebruiken om de oude definitie in het onderste vak te copieren. Ook d.m.v. de TAB-toets kunt u de oude definitie geheel of gedeeltelijk copieren. Ga daartoe als volgt te werk: plaats de cursor d.m.v. de pijltjestoetsen onder de eerste letter die u herhaald wilt zien. Druk daarna op TAB: de oude definitie wordt vanaf de plaats van de cursor tot aan het einde in het onderste vak gecopieerd.

Als u de nieuwe definitie in het onderste vak hebt ingevuld drukt u op RETURN. Op uw scherm verschijnen weer twee vakken. In het bovenste vak staat de oude omschrijving van de werking van CTRL-f0 (indien gedefinieerd). In het onderste kunt u uw nieuwe zetten. De omschrijving mag maximaal 2 regels van elk 32 tekens omvatten. Voor het copieren van de oude omschrijving gelden dezelfde regels als bij het copieren van de definitie van functietoetsen. Als omschrijving van de zojuist gedefinieerde functietoets CTRL-f0 kunt u in het onderste vak invullen: **Toegangscode Viditel.**

Na het invullen van de omschrijving keert u door het indrukken van RETURN terug naar de vraag **Welke toets wilt u (her)definieren (0 - 9)?**. U kunt de 9 functietoetsen naar eigen inzicht (her)programmeren. Wanneer u klaar bent drukt u bij de vraag welke toets u wilt definiëren op ESCAPE: de gemaakte definities en omschrijvingen worden dan op schijf geschreven, en wel in de bestanden KEYS en FRAME.

Als u de zo gemaakte definities later in BEEBTEL wilt gebruiken moet u ze eerst van schijf laden d.m.v. SHIFT-f9. Daarna zijn ze beschikbaar als CTRL-f0 - CTRL-f9. De door u gemaakte omschrijvingen van de functietoetsen verschijnen op een hulpscherm na het indrukken van CTRL-COPY.

5 Appendix 1: installeren van de ROM

Het programma BEEBTEL is opgeslagen in een 8K ROM. ROM's zijn snel beschadigd: het is daarom noodzakelijk bij het installeren voorzichtig te werk te gaan. Vanwege de kosten van ROM's moet voor vervanging worden betaald: let er daarom goed op dat de ROM in orde is als u hem koopt. Durft u de installatie zelf niet aan laat dit dan aan uw Acorn dealer over!

Trek voor het inzetten van de ROM de stekker van de computer uit het stopcontact en ontkoppel alle randapparatuur.

Maak vervolgens de vier schroeven waarmee de kap is vastgezet los (de twee grote schroeven onder het toetsenbord en de twee aan de achterkant) en haal de kap van de computer.

Maak nu de twee (of meer) schroeven waarmee het toetsenbord is vastgezet los en leg het toetsenbord iets opzij.

Steek nu de ROM in een van de vijf ROM-plaatsen rechts voorin de computer. Wanneer u BEEBTEL monteert in de meest rechtse ROM-plaats begint u bij het aanzetten van uw BBC in BEEBTEL. Wanneer u dit niet wilt moet u ervoor zorgen dat de ROM waarmee u bij het aanzetten van uw BBC wilt starten (bv. Basic) in de meest rechtse plaats zit. Let er goed op dat de inkeping in de ROM naar de achterkant van de computer wijst. (Wanneer de pootjes van de ROM iets te ver naar buiten staan kunt u ze **voorzichtig** tegelijk naar binnen buigen door de ROM met de zijkant op een gladde tafel te leggen).

Monteer nu alles weer, en zet de computer aan. U moet nu BEEBTEL kunnen starten d.m.v. het commando *BEEBTEL. Lukt dit niet, controleer dan of u de ROM goed geplaatst hebt.

6 Appendix 2: modemaansluiting

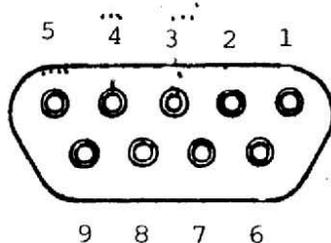
Om de kabel die de BBC-Computer met een modem verbindt te maken zijn de volgende onderdelen nodig:

- een 5-pins DIN plug (dobbelsteen model)
- een 9-pins connector volgens de norm ISO/DIS 4902
- een 5-polig snoer (maximale lengte 10 meter).

Deze onderdelen zijn o.a. bij ECD verkrijgbaar.

Op pagina 406 van de BBC User Guide vindt u de aansluiting van de RS423 connector aan de achterkant van de BBC-Computer.

De pennen van de 9-pins connector zijn genummerd van 1 t/m 9, en wel volgens onderstaande tekening (gezien vanaf de soldeerzijde van de connector):

Aansluitingen:

- pen 3 - uitgaande data (van de BBC naar het modem)
- pen 4 - binnenkomende data (van het modem naar de BBC)

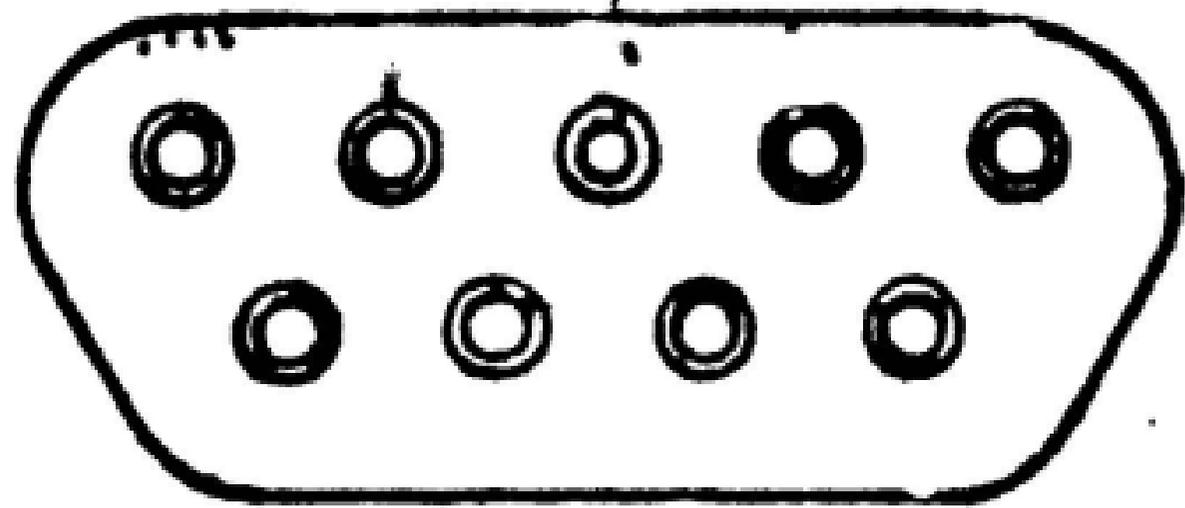
5

4

3

2

1

9

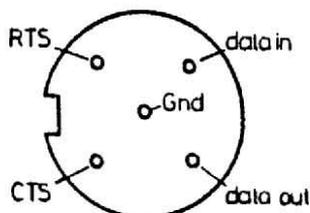
8

7

6

- pen 5 - signaal aarde (massa)
- pen 7 - computer gereed (Beebtel gestart)
- pen 8 - dataverbinding aanwezig

De pennen van de DIN-plug zijn gemerkt als op onderstaande tekening (ook hier gezien vanaf de **soldeerzijde** van de plug:

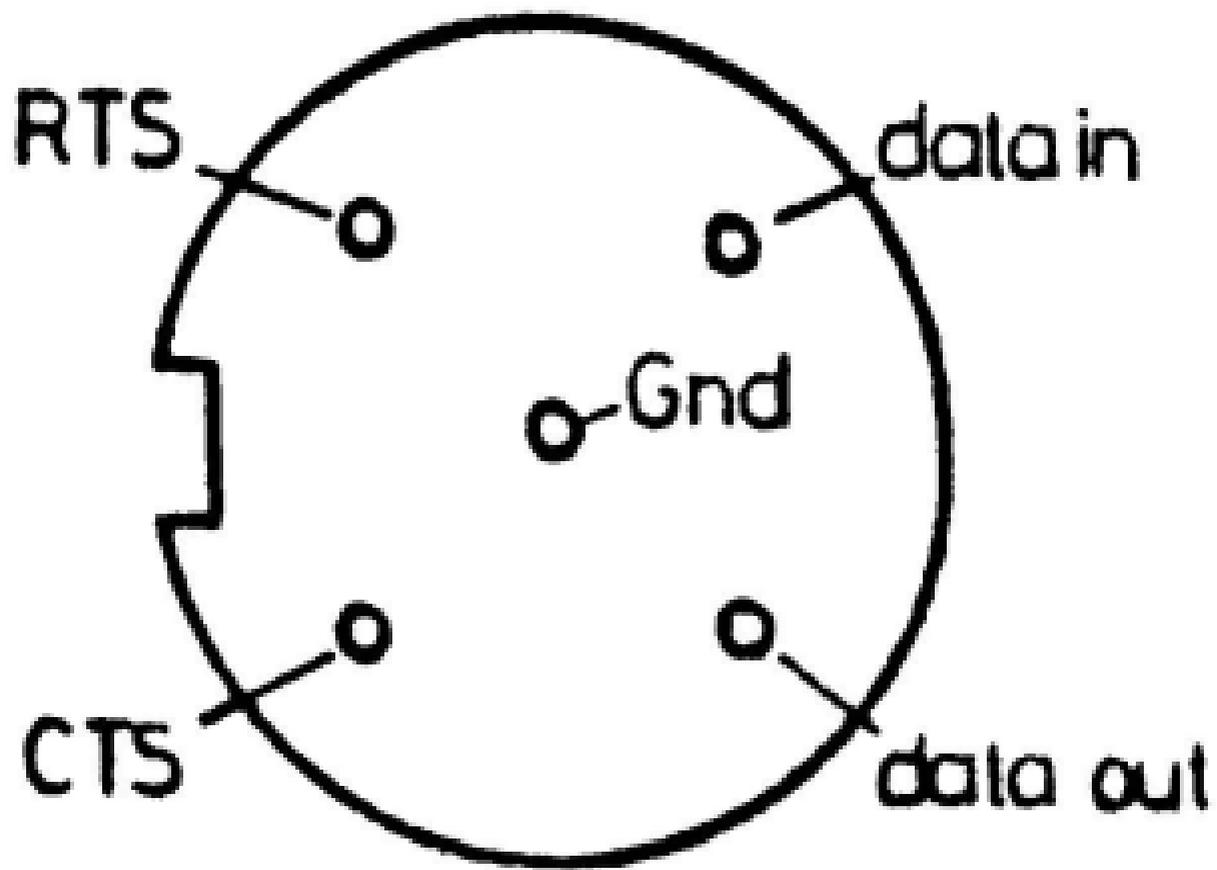

U maakt nu de volgende verbindingen:

9-pins connector	5-pins DIN connector
pin 3	DATA OUT
pin 4	DATA IN
pin 5	GND
pin 7	RTS
pin 8	CTS

Raadpleeg bij een niet-Viditel modem de handleiding van het modem voor de juiste stand van de knoppen op het modem. (1200/75).

Raadpleeg bij modems met een andere dan de boven omschreven 9-pins connector eveneens de handleiding van het modem.

7 Appendix 3: teletekstcodes

In de volgende tabellen vindt u de codes voor de grafische karakters van teletekst en voor de kleurcodes van teletekst. Om de betreffende code in te voeren tikt u eerst ESCAPE in, en daarna de letter (in kolom A) die voor het gewenste karakter (in kolom B) staat. Een voorbeeld: om in rode letters te schrijven moet u de code voor rood invoeren. Deze voert u in door ESCAPE A in te tikken (u drukt eerst op ESCAPE en daarna tikt u A in).

A	B	A	B	A	B	A	B
-		p				0	
a		q		1		1	
b		r				2	
c		s		€		3	
d		t		§		4	
e		u		%		5	
f		v		&		6	
g		w		7		7	
h		x		8		8	
i		y		9		9	
j		z		+			
k		¼		.		.	
l		½		.		<	
m		¾		-		=	
n		.		.		>	
o				/		>	

A	B
A	tekst rood
B	tekst groen
C	tekst geel
D	tekst blauw
E	tekst magenta
F	tekst cyaan
G	tekst wit
Q	graphic rood
R	graphic groen
S	graphic geel
T	graphic blauw
U	graphic magenta
V	graphic cyaan
W	graphic wit
H	knippenen
I	stil
L	normale hoogte
M	dubbele hoogte
X	verberg
Y	continue
Z	gescheiden
]	nieuwe achtergr
\	zwarte achtergr

A B A B

-		p	
a		q	
b		r	
c		s	
d		t	
e		u	
f		v	
g		w	
h		x	
i		y	
j		z	
k		1/4	
l		1/2	
m		3/4	
n		.	
o			

A B A B

		0	
1		1	
		2	
£		3	
\$		4	
%		5	
&		6	
'		7	
l		8	
l		9	
*			
+		.	
.		<	
-		=	
.		>	
/		?	